

Grote Spiere, Spiere-Helkijn

Programma van Maatregelen

Auteurs:

J. Lemahieu

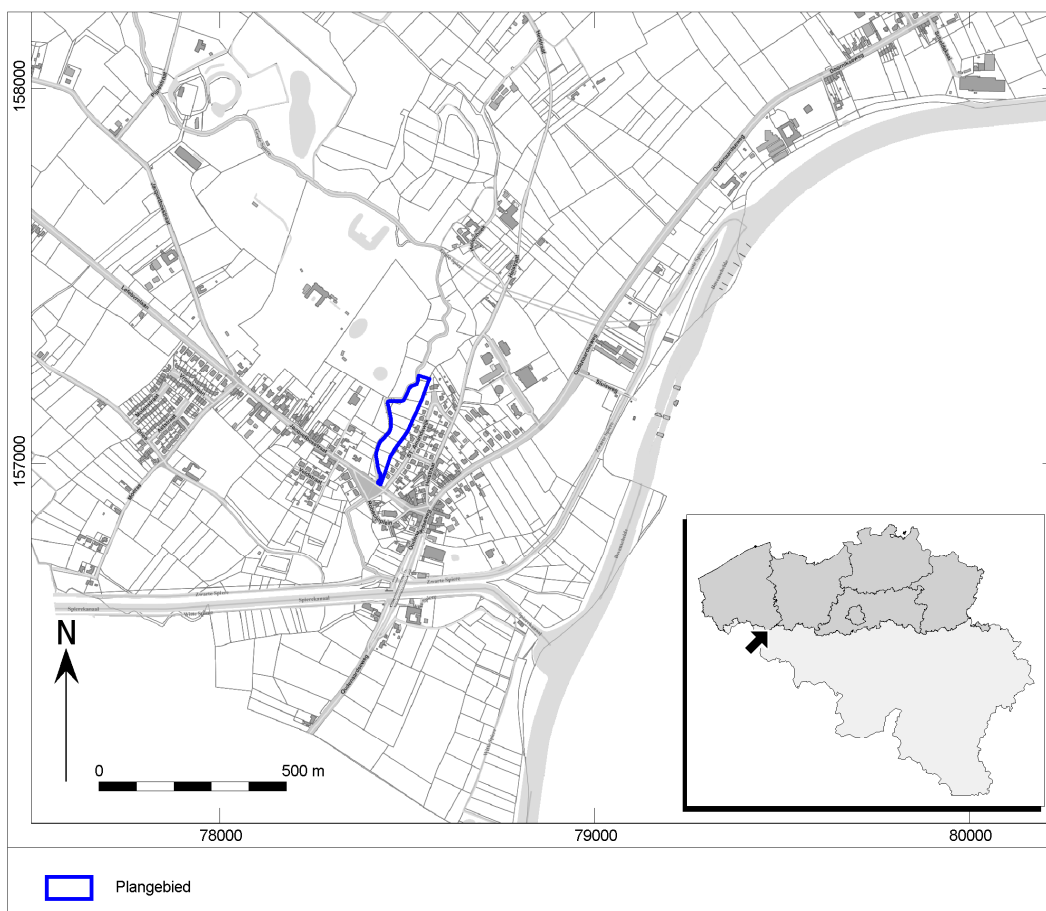
Autorisatie:

B. Weekers-Hendriks (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

1 Inleiding

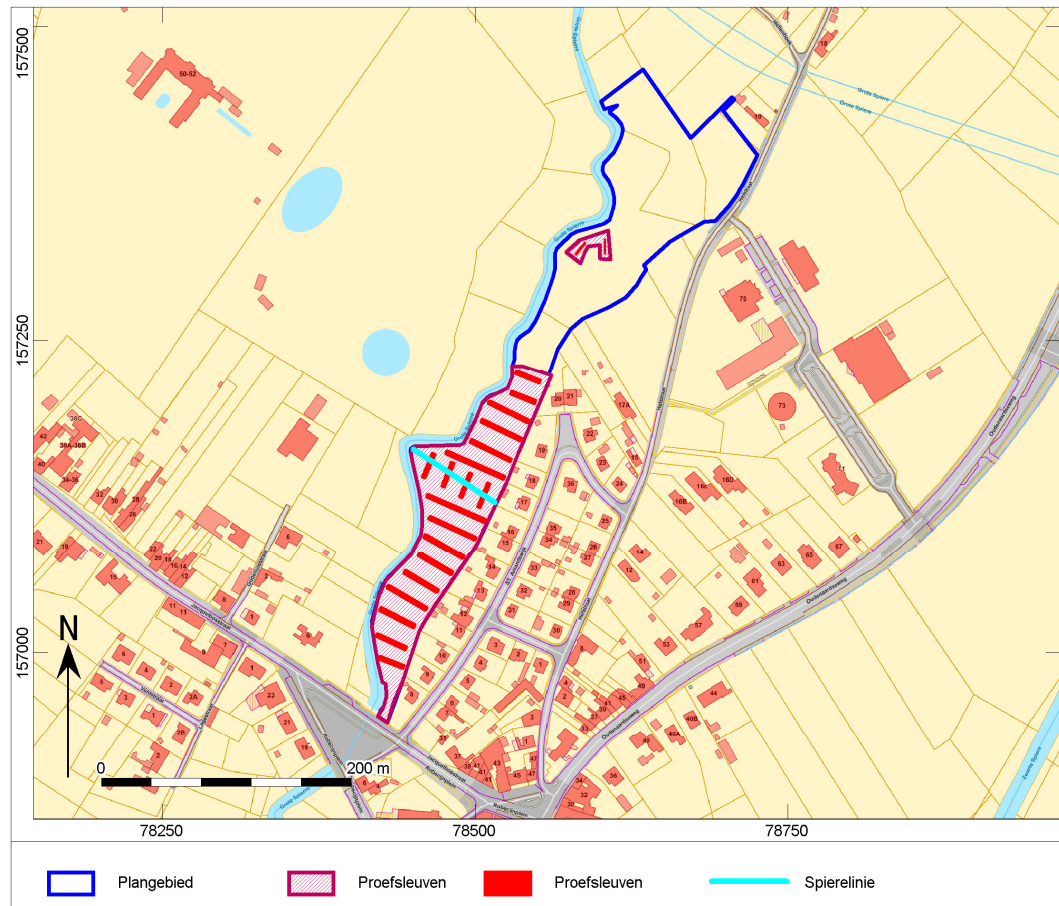
In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in november 2019 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van een zone naast de Grote-Spierebeek in de gemeente Spiere-Helkijn. (afb. 1). De geplande werken in dit gebied zijn de inrichting van een nat grasland en speelbos. De nota bestaat uit een proefsleuvenonderzoek (prospectie met ingreep in de bodem), en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen plannen om een speelbos aan te leggen, alsook een nat grasland.

De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Vlaams Erfgoed Centrum in juni 2018.¹ De onderzoeken in het uitgestelde traject richten zich op twee werkzones binnen het plangebied (afb. 2) waarvan nu deelgebied 2 (de zuidelijke zone) is onderzocht.

Afb. 1. Locatiekaart van het deelgebied 2 (de zuidelijke zone).

¹ ID11928

Aanduiding van de geplande proefsleuven in de verschillende deelgebieden

De werkzaamheden die gepland zijn voor deelgebied 2 dat door proefsleuven onderzocht werd, omvatten het terrein (ca. 1,25ha) dat afgegraven wordt tot ongeveer 30cm –maaiveld. Dit wordt gedaan om een natuurlijk reliëf te doen ontstaan. Ook wordt het uitgraven van twee poelen gepland, waarvan één met een oppervlakte van 150m² en een tweede met een oppervlakte van 240m². Tenslotte zal er ook een pad worden aangelegd van 3m breed. Deze zal in ophoging aangelegd worden. Om een stabiele ondergrond te creëren zal er ongeveer 5cm uitgegraven worden onder maaiveld.

In totaal moest er voor het deelgebied 2 (zuidelijke zone) een totale oppervlakte van 1.189,3m² onderzocht worden door middel van proefsleuven. Op basis van het bureauonderzoek werd gesteld dat er in de zuidelijke zone verwachtingen zijn voor archeologische sporensites vanaf het Neolithicum.

Er werd in het programma van maatregelen behorende bij de archeologienota een apart PvM opgemaakt per deelgebied, waardoor er ook verschillende nota's opgesteld worden per deelgebied per proefsleuvenonderzoek.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

2.1.1 Bureauonderzoek

Algemeen

Het plangebied van deelgebied 2 (zuidelijke zone) ligt ten noorden van de Jacquetbosstraat en ten westen van de Sint-Amandswijk in de gemeente Spiere-Helkijn. De westkant van het plangebied wordt begrensd door de Grote Spiere, een zijrivier van de Schelde die op ongeveer 600m ten oosten van het plangebied stroomt.

Op basis van geologische gegevens en een landschappelijk booronderzoek² dat uitgevoerd werd in 2013 naar aanleiding van het waarden van een midden neolithische site uit de Michelsbergcultuur, ten oosten van het plangebied, blijkt dat het plangebied behoort tot de Leemstreek met een vrij vlak landschap en een bodem die eerder neigt naar zandleem. Binnen het plangebied worden ook oude geulen, minstens twee, verwacht. De Grote Spierebeek heeft in zijn dal veel sediment afgezet, waarvan het gros bestaat uit klei maar ook veen. De geulen werden opgevuld met dit materiaal. Het landschappelijk booronderzoek kon niet de gehele loop van deze geulen achterhalen.

Archeologische verwachting

Tijdens het bureauonderzoek werd een model opgesteld voor de archeologische verwachting per deelgebied. Voor de zuidelijke zone werd vastgesteld dat het gaat om een laaggelegen nat grasland dat doorsneden wordt door (rest)geulen. Deze geulen zullen ervoor gezorgd hebben dat vondstsites vanaf het Paleolithicum hoogstwaarschijnlijk verspoeld zijn en de verwachting voor dergelijke sites vrijwel nihil zijn. Er werd echter wel een hoge verwachting opgesteld met betrekking tot sporensites vanaf het (midden) Neolithicum tot de Nieuwe Tijd.

Ten oosten van het plangebied bevindt zich namelijk een grote *enclosure-site* uit het midden Neolithicum, namelijk die van 'Spiere de Hel'. De zuidelijke zone ligt echter niet binnen het verwachte gebied van de enclosure, maar het aantreffen van sporen uit deze periode is niet uit te sluiten.

Op de Ferrariskaarten was ook te zien dat de 'Spiere-linie' binnen het plangebied van de zuidelijke zone ligt. De 'Spiere-linie' was een verdedigingslinie die aangelegd werd na het Verdrag van Rijssel in 1678 en was voorzien van een gracht en een aarden wal.

2.1.2 Proefsleuvenonderzoek

Voor deelgebied 2 (de zuidelijke zone) was er een archeologische verwachting voor het aantreffen van vondsten en sporen vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Zodoende diende een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden om deze verwachting te toetsen.

Tijdens het onderzoek werden echter geen archeologisch relevante sporen of vondsten aangetroffen. De sporen die aangetroffen werden, betreffen recente afvalkuilen en greppels met recent materiaal in de sporen. Enkele greppels konden georeferereerd worden op de Atlas der Buurtwegen en worden geïnterpreteerd als perceelbegrenzingslijnen.

² Van Dijk X.C.C., 2013.

3 Impactbepaling

Aangezien er tijdens het proefsleuvenonderzoek geen archeologische sporen aangetroffen werden, zal de impact van de geplande werken op het archeologisch bodembestand miniem tot onbestaand zijn. Dit neemt niet weg dat er geen archeologische sporen of vondstconcentraties aanwezig kunnen zijn binnen de zone. Op de locaties waar alluviale pakketten aanwezig zijn, kunnen zich sporensites voordoen onder deze afzettingen, maar aangezien de geplande werken niet dieper gaan dan de alluviale afzettingen, zullen de werken inclusief buffer van 30 cm geen archeologische sites aansnijden in deze zones.

4 Bepaling van maatregelen

Het uitgevoerde onderzoek heeft aangetoond dat deelgebied 2, de zuidelijke zone, geen potentieel heeft op kennisvermeerdering. Daarom adviseert het Vlaams Erfgoed Centrum de vrijgave van deze werkzone.

Ondanks het advies tot vrijgeven van dit deelgebied, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

Bibliografie

Van Dijk, 2013: X. Archeologische evaluatie en waardering van de middenneolithische site Spiere 'De Hel' (Spiere-Helkijn, provincie West-Vlaanderen). RAAP Rapport 2712. Weesp.

Van Mierlo T., 2019: Grote Spiere, Spiere. Een Archeologienota, VEC Nota 465, Geel.

Van Mierlo T., 2019: Grote Spiere, Spiere. Programma van Maatregelen, VEC Nota 465, Geel.